

Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi/
Journal of Travel and Hospitality Business
Cilt/Vol:21(1),Yıl/ Year: 2024 ss/pp, 6-23
Gönderim Tarihi/ Received: 24.04.2023
Kabul Tarihi /Accepted: 24.10.2023
DOI: 10.24010/soid.1287117

Araştırma Makalesi/ Research Article

Rekreasyonel Fayda Algısı ve Başarma İhtiyacı Teorisi: Eylemli Turist Rehberleri Üzerine Bir Uygulama*

Perception of Recreational Benefit and Human Motivational Theory: A Study on Tourist Guides

Dr. Öğr. Üyesi Nazik ÇELİKKANAT PASLI
Giresun Üniversitesi
Turizm Fakültesi, Giresun, Türkiye
E-posta: nazik.celikkanat@giresun.edu.tr

Prof. Dr. Evren GÜÇER
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Turizm Fakültesi, Ankara, Türkiye
E-posta: evren.gucer@hbv.edu.tr

Öz

Turist rehberleri, turist ile birebir etkileşim içerisinde olmaları ve ülke tanıtımına, imajına doğrudan etkide bulunmaları nedeniyle turizm sektörünün en önemli çalışanlarından biridir. Turist rehberlerinin mesleklerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için yüksek motivasyonla çalışmaları gerekmektedir. Dolayısıyla onları motive eden ihtiyaçların tespit edilmesi ve söz konusu ihtiyaçlara etki eden unsurların tespit edilmesi oldukça önemlidir. Bu araştırmanın amacı, eylemli turist rehberlerinin boş zamanlarında katıldıkları rekreatif etkinliklerden elde ettikleri rekreasyonel faydanın tespit edilmesi ve elde edilen rekreasyonel fayda algılarının, iş yaşamlarında motivasyonlarına etki eden unsurlardan olan başarma ihtiyacı düzeylerine etkisinin belirlenmesidir. Yararlanılan araştırma verileri, anket yöntemi kullanılarak Türkiye'deki 554 eylemli turist rehberinden elde edilmiştir. Araştırmada eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algılarının başarma ihtiyacı düzeylerine pozitif yönlü anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, rekreasyonel fayda, motivasyon, başarma ihtiyacı teorisi, turist rehberi

Abstract

Since tourist guides have a direct consequence on the promotion and perception of the country as well as working alongside closely with tourists, they are among the most important employees in the tourism industry. They should be highly motivated to perform their duties fully. Therefore, it is essential to ascertain the needs and how to motivate them and also determine the elements that have impact on their needs. This study focuses on the benefits gained by active tourist guides from taking part in recreational activities and to establish the effect of these recreational benefit perceptions on the level of requirement for success which is a factor affecting their motivation in their working lives. The research data were obtained from 554 active tourist guides in Türkiye through the survey method. Consequently, the study concluded that the recreational benefit perceptions of active tourist guides have a positive and important impact on the level of requirement for success.

Key Words: Recreation, recreational benefit, motivation, human motivational theory, tourist guide

*Bu makale "Rekreasyonel Fayda Algısı ve Başarma İhtiyacı Teorisi: Eylemli Turist Rehberleri Üzerine Bir Uygulama" başlıklı doktora tez çalışmasından üretilmiştir

Extended Summary

Purpose

This research intends to analyze the impact of the perceptions of the benefits of recreational activities that active tourist guides in Türkiye participate in during their leisure time on their requirement for success levels that is a factor affecting motivation.

Background

There has not been any other research on the benefits that tourist guides derive from the activities they take part in throughout their leisure time and the effects of the benefits on their job satisfaction. It is paramount to pinpoint the benefits that tourist guides gain from the recreational activities they partake in during their leisure time. Determining how these benefits affect the requirement for success, which is among the factors that motivate tourist guides, will help the individual and professional development of tourist guides. Therefore, the research is considered to be an authentic study. In this respect, it is anticipated that the research will complete the gaps in the area.

Method

The population of the research comprises active tourist guides in Türkiye. According to the information by the official website of TUREB (2021), there are 11338 tourist guides in Turkey, 3187 of whom are inactive and 8151 of whom are active. Therefore, 8151 active tourist guides constitute the population of the research. In the research, "simple random sampling method", which is one of the probability sampling methods, was preferred in sample selection.

The survey method was utilised to collect data in the research. The questionnaire used comprises 3 parts. The first part comprises statements focusing on learning the individual characteristics of active tourist guides. The following part of the questionnaire, the "Recreational Benefit Scale", which was developed by Ho in 2008 to measure the participants' perceptions of recreational benefits, is comprised of 3 dimensions and 24 statements, of which its validity and reliability was confirmed in Turkish by Akgül et al. (2018), is used. The third part of the questionnaire covers the "Human Motivational Theory Scale" consisting of 3 dimensions and 18 statements, developed by Gordon in 1993 and Turkish validation and reliability by Semerci (2005), is utilized to measure the requirement for success levels of the guides in terms of professional aspects. The statements in the questionnaire, other than the first part, were subjected to a 5-point Likert-type rating.

The research focused on 577 active tourist guides who responded to the questionnaire between April and August 2021. Because of unfinished or wrongly completed questionnaire statements, 23 responses were not taken into consideration and the remaining 554 questionnaires were correctly filled in and were used.

The data obtained were analyzed through the statistical package program. Reliability analysis was applied to the scales to establish their reliability. Cronbach's alpha coefficient for overall reliability was $\alpha=0.947$ for the recreational benefit scale and $\alpha=0.843$ for the human motivational theory scale. The results point out that that both scales are highly reliable. The individual characteristics of the active tourist guides constituting the sample group are presented with frequency and percentage

distributions. Descriptive statistics (frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation values) were presented for the opinions of the sample group regarding their perceptions of recreational benefits and requirement for success levels. In order to determine the relationship between the perceptions of recreational benefits and their dimensions and the requirement for success levels and their dimensions correlation analysis was applied. Finally, in order to determine the impact on participants' perceptions of recreational benefits on their requirement for success levels regression analysis was applied.

Findings and Results

Male participants comprised 74% of the participants and 36.5% of all the participants were between the ages of 34-41 and 51.6% of all the participants were single. The majority of the participants (59.9%) had a bachelor's degree and 40.1% had completed their vocational guidance education in undergraduate guidance programs. When the language/languages on the participants' study card were analyzed, it was seen that the majority (83%) had English language. Participants who were working as national guides constituted 67% of the all. The analysis of the working hours in their guidance profession indicate that most of the participants had experience between 1-5 years with a rate of 32.3%. It was established that 86.8% of the participants were self-employed, 56.9% did not have an additional job and 49.1% were satisfied with the tourist guiding profession.

It was observed that the general recreational benefit perceptions of the active tourist guides participating in the study were quite high ($\bar{x}=4.15$). It is concluded that the participants' perceptions of psychological benefits were higher than their perceptions of physical and social benefits. This shows that recreational activities are psychologically more beneficial for the participants when they take part in them during their leisure time. Psychological benefits were followed by physical benefits and social benefits respectively.

It was established that the general requirement for success levels of the active tourist guides taking part in the study were close to high ($\bar{x}=3.80$). The conclusion indicates that the need for achievement levels of the tourist guides were higher than the levels of need for affiliation and need for power. The need for achievement was followed by the need for affiliation and the need for power. Therefore, it is vital to meet the achievement needs of tourist guides first.

The correlation analysis results show that there was a positive and moderate relationship between the participants' perceptions of general recreational benefits and their general requirement for success levels. In addition, the regression analysis deduced that the participants' perception of recreational benefits positively affected their requirement for success levels.

Under the guidance of this information, independent tourist guides can increase their overall perception of their value by using their leisure time effectively. Tourist guides working for travel agencies can also be granted social rights by the company they work for and guides can be incentivized to take part in recreational activities. Travel agencies can make arrangements for workplace recreation activities. For example, facilities such as rest and game rooms, sports halls and libraries can be created in the workplaces and offered to tourist guides, or, incentive trips to different tour routes can be organized in the low season for tourist guides to both spend their free time and develop professionally. In future studies, a study can be conducted on

which recreational activities are effective on the motivation of guides. Along with this, studies can be conducted to ascertain other elements having an impact on the level of requirement for success. The research can be applied to other stakeholders in the tourism sector and the results can be compared.

1. Giriş

Turizmde, rekabet gücünü elde etmek ve hedeflenen kârlılığa ulaşmak için turistlerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda hizmet sunup, müşteri memnuniyetini sağlamak gerekmektedir (Bahar ve Kozak, 2012: 88). Turizm sektöründe hizmet sunumu ve müşteri memnuniyetini sağlamada üzerine büyük görev düşen işgörenlerden biri turist rehberleridir. Çokal ve Yılmaz (2020: 494), turist rehberlerinin hizmet sunumunda ve destinasyonun tanıtılmasında vazgeçilmez bir aracı olduğunu ifade etmiştir. Tosun ve Temizkan (2004: 353) da turist rehberlerinin ülke imajının tanıtılması ve ziyaretçilerin seyahatlerinden memnun kalması hususunda son derece önemli ve belirleyici bir rol oynadığını belirtmiştir.

Turist rehberlerinin mesleklerini en iyi şekilde icra edebilmeleri için yüksek motivasyonla çalışmaları gerekmektedir (Köroğlu ve Avcıkurt, 2014: 46). Bu nedenle turist rehberlerini motive eden unsurların belirlenmesi oldukça önemlidir. Turist rehberlerinin motivasyonu ile ilgili (Köroğlu, 2010; Prakash ve diğ., 2010; Köroğlu, 2011; Şenel, 2011; Köroğlu ve Avcıkurt, 2014; Erkol, 2015; Erkol Bayram, 2017; Erkol Bayram, 2019; Hacıoğlu ve diğ., 2018; Ceylan, 2021; Çetinkaya ve İstanbullu Dinçer, 2021; Köz ve Tanrısever, 2022) birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda motivasyon unsurunun demografik ve mesleki özellikler, duygusal zekâ, iş doyumunu, mobbing, performans, stres, turist davranışları, yaşam doyumunu gibi unsurlar ile olan ilişkisinin ve/veya etkisinin ele alındığı tespit edilmiştir.

İnsanların günlük yaşamın yoğunluğundan, iş ve özel hayatın stresinden uzaklaşmak için boş zamanlarında yapmaktan hoşlandıkları rekreasyon etkinliklerine yönelindikleri, söz konusu bu etkinliklerinse kişilerin daha mutlu bir hayat sürdürmelerini sağladığı ve motivasyonlarını artırdığı ifade edilebilir. Rekreatif etkinliklerin bireylere sağladığı faydaları araştıran (Lankford ve diğ., 2007; Ardahan ve Yerlisu Lapa, 2011; Li ve Wang, 2012; Kaplan ve Ardahan, 2013; Eskiler ve diğ., 2019; Karaküçük ve diğ., 2019; Akyüz, 2020; Ertüzün ve diğ., 2020; Üstün ve Aktaş Üstün, 2020; Dirlik ve Köroğlu, 2021) birçok çalışma mevcuttur. Ancak turist rehberlerinin boş zamanlarında katıldıkları etkinliklerden sağladıkları faydaları ele alan ve bu faydaların iş motivasyonlarına etkileri konulu herhangi bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Turist rehberlerinin boş zamanlarında katılım gösterdikleri rekreasyon etkinliklerinden elde ettikleri faydaların tespit edilmesi ve bu faydaların turist rehberlerini motive eden unsurlardan biri olan başarıya ihtiyacını nasıl etkilediğinin belirlenmesi turist rehberlerinin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı, eylemli turist rehberlerinin boş zamanlarında katıldıkları rekreatif etkinliklerden elde ettikleri fayda algılarının, motivasyona etki eden unsurlardan olan başarıya ihtiyacı düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Rekreasyon ve Rekreasyonun Faydaları

Rekreasyon ile ilgili yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. Karaküçük (2008: 58) rekreasyonun, bireylerin boş zamanda gerçekleştirdikleri etkinlikleri ifade ettiğini belirtmiştir. Sağcan (1986: 5) rekreasyonu, bireylerin boş zamanlarında, tatmin ve

eğlence dürtüleriyle kendi istekleri doğrultusunda katılım gösterdikleri etkinlikler olarak açıklamıştır. Torkildsen (1994: 121) rekreasyonun, boş zaman içerisinde gönüllü olarak seçilen, kişisel ve/veya sosyal faydalar sağlayan, memnuniyet ve zevk veren etkinlikler ve deneyimlerden oluştuğunu ifade etmiştir. Ardahan ve diğ. (2016: 11) ise rekreasyonun, bireyde iyi olmaya yönelik gelişen bir duygu olduğunu belirtmiş ve bu duygunun; canlılık, güçlülük, zevk almak, başarılı olmak ve kabul görmekten oluştuğunu eklemiştir.

Her bireyin, her toplumun rekreasyona ihtiyacı bulunmaktadır (Altunöz ve Kavlak, 2021: 7). Başka bir ifadeyle rekreasyon, evrensel bir ihtiyaçtır. Söz konusu ihtiyaç, rekreasyon faaliyetlerinin sağladığı faydalardan kaynaklanmaktadır (Yorulmazer ve diğ., 2020: 47). Rekreasyonun fiziksel sağlığı koruması, zinde olmaya katkısı, yaşam tatminini artırması, mental sağlığı geliştirmesi, zihinsel iyi oluşa katkısı, doğal-kültürel-sosyal çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğine imkân tanınması, toplumun refah seviyesinin yükselmesine öncülük etmesi gibi çeşitli faydaları bulunmaktadır (Atasoy ve Türkay, 2022: 40). Rekreasyonun faydaları farklı yazar ve araştırmacıların (Butler, 1940: 16-24; Meyer ve diğ., 1969: 38-43; Broadhurst, 2001: 89-102; Russell ve Jamieson, 2008: 5-7; Arslan, 2013: 25-54; Çoruh, 2013: 20-23; Sevil, 2013: 14; Ardahan ve diğ., 2016: 14-17; Günay Aktaş, 2016: 7; Tekin ve diğ., 2017: 19-21; Yayla ve Güven, 2019: 41-47; Ak, 2020: 39-45; Güneş, 2021: 9-13; Atasoy ve Türkay, 2022: 35-39) çalışmalarında yer almakta olup; genel olarak fiziksel, psikolojik ve sosyal faydalar olarak sınıflandırılmaktadır.

2.2. Motivasyon Kavramı ve Başarma İhtiyacı Teorisi

Motivasyon denildiği zaman akıllara isteklendirme/istekli olma veya teşvik etme gelmektedir (Özmutaf, 2019: 299). Canlanma, davranışların yönetilmesi ve davranışlarda kararlılık olarak da ifade edilen motivasyon; belirli bir eylemi gerçekleştirmek için bireyin birtakım dışsal ve içsel faktörlerden aldığı güç neticesinde coşku ve kararlılık göstermesidir (Barutçugil, 2004: 327). Motivasyon, bireye etki eden, davranışı başlatan ve yönlendiren güç (Gibson ve diğ., 2012: 126), kısacası eylemde bulunma isteğidir (Genç, 2007: 257). Tanımlardaki ortak unsurlarsa motivasyonun, davranışları etki altına alması ve söz konusu etki nedeniyle harekete sevk etmesidir (Şimşek ve diğ., 2014: 133).

Motivasyonun kişiden kişiye farklılık göstermesinden (Korkutata, 2022: 44) ve insan davranışını, performansını etkileyen birçok neden olmasından dolayı farklı/çeşitli motivasyon teorileri mevcuttur (Mullins, 2007: 256). Motivasyonu açıklamaya yönelik ortaya atılan teoriler; içsel faktörleri inceleyen "kapsam teorileri" ve dışsal faktörleri inceleyen "süreç teorileri" olarak iki başlıkta sınıflandırılmaktadır (Sökmen, 2013: 95). Kapsam teorileri, bireyin ihtiyaçlarının tanımlanması ve önceliklerine göre tespit edilmesi ile ilgilenmektedir. Süreç teorilerinde ise bireyin sergilemiş olduğu davranışı tekrar etmesi ya da etmemesinin nasıl sağlanacağı açıklanmaya çalışılmaktadır (Yıldız, 2017: 67). Temel kapsam teorileri; ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi, VİG (ERG) teorisi, çift faktör teorisi ve başarma ihtiyacı teorisidir (Altman ve diğ., 1985: 152; Mullins, 2007: 257; Ivancevich ve diğ., 2014: 115; Özmutaf, 2019: 306). Temel süreç teorileri ise beklenti teorileri, edimsel koşullanma teorisi, eşitlik teorisi ve hedef belirleme teorisidir (Tozkoparan, 2012: 106; Koçel, 2013: 628-629; Beltekin, 2019: 18).

Kapsam teorilerinden McClelland'ın başarma ihtiyacı teorisinde, bireyleri motive eden unsurların merkezinde başarı, ilişki kurma ve güç ihtiyacı olduğu ifade edilmektedir (Schermerhorn ve Bachrach, 2016: 238). Başarı ihtiyacı olan bireyler; gerçekçi ve elde edilebilir amaçlar (orta zorlukta ve yeteneklerine göre

başarabilecekleri) belirlemek, kendileriyle sürekli yarış içerisinde olmak, belirli bir dereceye kadar riske girmek, yüksek istek ve enerjiyle zorlu çalışmalar gerçekleştirmek, sorunlar karşısında kişisel sorumluluk almak ve yaptıkları işin sonucunu görmek istemektedir. İlişki kurma ihtiyacı olan bireyler; arkadaşlık kurmak, diğer bireyler tarafından benimsenmek/sevilmek ve bir gruba dâhil olarak kimlik duygusuna erişmek istemektedir. Güç ihtiyacı olan bireyler ise diğer bireyler üzerinde etki ve güç sahibi olmak istemektedir (Can, 1985: 66-71; Can ve diğ., 2011: 266-267).

Turist rehberlerinin mesleklerini en iyi şekilde gerçekleştirebilmeleri için hedefler belirlemeleri, kendilerini devamlı geliştirmeleri, yüksek enerjiyle çalışmaları, ortaya çıkan sorunlara hızlı ve iyi bir şekilde çözüm bulmaları gerekmektedir. Ayrıca turist rehberlerinin, turistler, meslektaşlar, yerel halk vb. ile iyi ilişkiler kurmaları, tur boyunca turistler üzerinde etki sahibi olmaları ve güçlü bir yapı sergilemeleri oldukça önemlidir. Bu doğrultuda başarma ihtiyacında yer alan üç ihtiyacın (başarı, ilişki kurma, güç) da turist rehberlerinde bulunması, mesleki başarıya etki edecektir.

Bu çalışmada rekreasyonel fayda, fiziksel, psikolojik ve sosyal fayda olarak üç boyutta ele alınırken başarma ihtiyacı da başarı, ilişki kurma ve güç ihtiyacı olarak üç boyutta incelenmektedir. Araştırmanın hipotezi ise şu şekildedir:

H1: Eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algılarının başarma ihtiyacı düzeylerine pozitif yönlü anlamlı bir etkisi vardır.

3. Yöntem

Araştırmanın evreni Türkiye'deki eylemli turist rehberlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın kapsamı göz önüne alındığında rekreasyonel faydanın mesleki motivasyona etkisinin belirlenebilmesi amacıyla çalışma sadece meslekte aktif bir şekilde fiilen görev yapan turist rehberleri ile sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda araştırmaya, 2021 yılında mesleğini fiilen gerçekleştirme yetkisine sahip olan eylemli turist rehberi dâhil edilmiş olup belirtilen yılda mesleğini fiilen icra edemeyecek olan eylemsiz turist rehberleri dâhil edilmemiştir. TUREB (2021)'in resmî sitesinden alınan bilgilere göre, Türkiye'de 11338 turist rehberi bulunurken bunların 3187'si eylemsiz turist rehberi, 8151'i ise eylemli turist rehberidir. Dolayısıyla 8151 eylemli turist rehberi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem seçimi, basit tesadüfî örnekleme yöntemi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada yararlanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde, eylemli turist rehberlerinin demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik ifadeler bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünde, katılımcıların rekreasyonel fayda algılarını ölçmek için 2008 yılında Ho'nun geliştirdiği, Akgül ve diğ. (2018) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğinin yapıldığı, 3 boyut ve 24 ifadeden oluşan "Rekreasyonel Fayda Ölçeği" kullanılmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde ise rehberlerin mesleki açıdan başarma ihtiyacı düzeylerini ölçmek amacıyla 1993 yılında Gordon tarafından geliştirilen, Semerci (2005) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılan, üç boyut ve 18 ifadeden oluşan "Başarma İhtiyacı Ölçeği" kullanılmaktadır. Anketin son iki bölümündeki ifadeler 5'li Likert tipi derecelendirmeye tabi tutulmuştur. Araştırma Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 24.03.2021 tarih ve 03 sayılı toplantıda değerlendirilmiş olup etik açıdan uygun bulunmuştur.

COVID-19 etkilerinin devam etmesi nedeniyle anketler, çevrimiçi olarak turist rehberlerine ulaştırılmıştır. Araştırma kapsamında 2021 yılının nisan ve ağustos ayları

arasında 577 eylemli turist rehberi araştırma anketine yanıt vermiştir. Anket ifadelerinin eksik veya yanlış doldurulmasından dolayı 23 adet yanıt dikkate alınmamıştır. Geriye kalan 554 adet anket değerlendirmeye alınmıştır. Ulaşılan veriler, istatistik paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla ölçeklere güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Genel güvenilirliğe ilişkin Cronbach Alfa katsayısı rekreasyonel fayda ölçeğinin $\alpha=0,947$, başarma ihtiyacı ölçeğinin ise $\alpha=0,843$ olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre her iki ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu ifade edilebilir. Örneklem grubunu oluşturan eylemli turist rehberlerinin bireysel özellikleri, frekans ve yüzde dağılımlarıyla sunulmuştur. Örneklem grubunun rekreasyonel fayda algıları ve başarma ihtiyacı düzeylerine ilişkin görüşlerine ait ifadeler betimsel istatistiklerle gösterilmiştir. Eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algıları ve boyutları ile başarma ihtiyacı düzeyleri ve boyutları arasındaki ilişki için korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Son olarak ise katılımcıların rekreasyonel fayda algılarının başarma ihtiyacı düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemek için regresyon analizi kullanılmıştır.

4. Bulgular

Katılımcıların bireysel özelliklerine yönelik frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1.'de sunulmaktadır. Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya katılanların %74'ünün erkek, %36,5'inin 34-41 yaş aralığında ve %51,6'sının bekâr olduğu görülmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası (%59,9) lisans mezunudur ve %40,1'i mesleki rehberlik eğitimini lisans rehberlik programında tamamlamıştır.

Tablo 1: Katılımcıların bireysel özelliklerine ilişkin bulgular (n=554)

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	144	26,0
	Erkek	410	74,0
<i>Yaş</i>	18-25 yaş arası	55	9,9
	26-33 yaş arası	151	27,3
	34-41 yaş arası	202	36,5
	42-49 yaş arası	85	15,3
	50 yaş ve üzeri	61	11,0
<i>Medeni durum</i>	Evli	268	48,4
	Bekâr	286	51,6
<i>Eğitim durumu</i>	Ön Lisans	60	10,8
	Lisans	332	59,9
	Yüksek Lisans	112	20,2
	Doktora	50	9,0
<i>Mesleki rehberlik eğitimi alınan kurum</i>	Bakanlık Kursu (Sertifika Programı)	140	25,3
	Ön Lisans Rehberlik Programı	160	28,9
	Lisans Rehberlik Programı	222	40,1
	Yüksek Lisans Rehberlik Programı	32	5,8

Tablo 1'in devamı

Çalışma kartında yer alan dil/diller	İngilizce	460	83,0
	Almanca	36	6,5
	Fransızca	13	2,3
	İspanyolca	29	5,2
	Rusça	34	6,1
	Arapça	22	4,0
	Japonca	12	2,2
	İtalyanca	7	1,3
	Portekizce	19	3,4
	Çince	14	2,5
	Diğer Diller	47	8,5
Çalışma kartının kapsamı	Ülkesel	371	67,0
	Bölgesel	183	33,0
Turist rehberliği mesleğinde çalışma süresi	1 yıldan az	45	8,1
	1-5 yıl arası	179	32,3
	6-10 yıl arası	112	20,2
	11-15 yıl arası	115	20,8
	16 yıl ve üzeri	103	18,6
Çalışma şekli	Bağımsız	481	86,8
	Acentaya bağlı	73	13,2
Rehberlik dışında ek bir iş yapıp yapmadığı	Evet	239	43,1
	Hayır	315	56,9
Mesleğinden memnun olma düzeyi	Hiç Memnun Değilim	10	1,8
	Memnun Değilim	26	4,7
	Kararsızım	77	13,9
	Memnunum	272	49,1
	Çok Memnunum	169	30,5

Tablo 1'e göre katılımcıların çalışma kartında yer alan dil/diller incelendiğinde çoğunluğunun (%83) İngilizce diline sahip olduğu görülmektedir. İngilizce dilini, %8,5'lik oranla diğer diller takip etmektedir. Diğer diller seçeneğini işaretleyenlerin sahip olduğu yabancı dillerse Boşnakça, Bulgarca, Endonezce, Farsça, Gürcüce, Hırvatça, Hollandaca, İbranice, Korece, Macarca, Norveççe, Romence, Sırpça, Urduca ve Yunancadır. Araştırmaya katılanların %67'si ülkesel rehberlik yapmaktadır. Katılımcıların rehberlik mesleğinde çalışma süreleri incelendiğinde %32,3'lük oranla en fazla katılımcının 1-5 yıl arasında sektörde deneyim sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılanların %86,8'inin bağımsız çalıştığı, %56,9'unun ek bir iş yapmadığı ve %49,1'inin de turist rehberliği mesleğinden memnun olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algılarına yönelik frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2.'de ayrıntılı olarak sunulmaktadır. Tablo 2. incelendiğinde eylemli turist rehberlerinin genel rekreasyonel fayda algılarının aritmetik ortalamasının 4,15 olduğu görülmektedir. Bu ortalamanın oldukça yüksek bir ortalama olduğu söylenebilir. Rekreasyonel fayda boyutlarında 4,31 ortalama ile psikolojik fayda boyutu, en yüksek aritmetik ortalama ile fiziksel fayda boyutunu, 4,22 aritmetik ortalama ile psikolojik fayda boyutunu, 4,22 aritmetik ortalama ile fiziksel fayda

boyutu takip etmektedir. En düşük aritmetik ortalamaya sahip boyut ise 3,91 ortalamaya sosyal fayda boyutudur. Eylemli turist rehberlerinin, psikolojik fayda boyutu ifadelerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade 4,45 aritmetik ortalamaya "Rekreasyonel aktivitelere katılım bireylere (psikolojik açıdan daha iyi bir durum) hoş bir ruh hali sağlayabilir." ifadesidir. Katılımcıların, psikolojik fayda boyutu ifadelerinde en az düzeyde katılım gösterdikleri ifade 4,20 aritmetik ortalamaya "Rekreasyonel aktiviteler bireylerin iş birliği/takım çalışması kurmalarına yardımcı olabilir." ifadesidir. Eylemli turist rehberlerinin, fiziksel fayda boyutu ifadelerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade 4,38 aritmetik ortalamaya "Rekreasyonel aktiviteler bireylerin fiziksel sağlığını geliştirebilir." ifadesidir. Katılımcıların, fiziksel fayda boyutu ifadelerinde en az düzeyde katılım gösterdikleri ifade 4,00 aritmetik ortalamaya "Rekreasyonel aktiviteler bireylerin hastalıklardan korunmalarını sağlayabilir." ifadesidir. Eylemli turist rehberlerinin, sosyal fayda boyutu ifadelerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifadeler 4,05 aritmetik ortalamaya "Rekreasyonel aktiviteler vasıtasıyla bireyler, sorunlarıyla baş edebilmek için aktif kişilik geliştirebilirler." ve "Rekreasyonel aktiviteler bireylerin bağımsız kişilik geliştirmelerine yardımcı olabilir." ifadeleridir. Katılımcıların, sosyal fayda boyutu ifadelerinde en az düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise 3,73 aritmetik ortalamaya "Rekreasyonel aktivitelere katılımda birey, düşünce ve fikirlerini diğer katılımcılarla rahatça paylaşabilir." ifadesidir.

Tablo 2: Katılımcıların rekreasyonel fayda algılarına yönelik bulgular (n=554)

Boyutlar	Rekreasyonel Fayda ($\bar{x}=4,15$; s.s.=0,48)	Dağılım	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	$\bar{x}$	s.s.
Fiziksel Fayda ($\bar{x}=4,22$; s.s.=0,48)	1. Rekreasyonel aktiviteler bireylerin fiziksel sağlığını geliştirebilir.	f	-	8	17	282	247	4,38	0,62
		%	-	1,4	3,1	50,9	44,6		
	2. Rekreasyonel aktiviteler bireylerin hastalıklardan korunmalarını sağlayabilir.	f	2	21	80	318	133	4,00	0,75
		%	0,4	3,8	14,4	57,4	24,0		
	3. Rekreasyonel aktiviteler vücut formunun iyi olarak (bozulmadan) sürdürülmesine katkı sağlayabilir.	f	-	8	37	328	181	4,23	0,63
		%	-	1,4	6,7	59,2	32,7		
4. Rekreasyonel aktiviteler bireylerin vücut gelişimine yardımcı olabilir.	f	1	14	58	310	171	4,14	0,71	
	%	0,2	2,5	10,5	56,0	30,9			
5. Rekreasyonel aktiviteler bireylerin enerjilerini açığa çıkarmalarına yardımcı olabilir.	f	1	4	28	280	241	4,36	0,63	
	%	0,2	0,7	5,1	50,5	43,5			
6. Rekreasyonel aktiviteler kişinin uyku kalitesini iyileştirebilir/artırabilir.	f	-	10	72	270	202	4,19	0,72	
	%	-	1,8	13,0	48,7	36,5			
Psikolojik Fayda ($\bar{x}=4,31$; s.s.=0,49)	7. Rekreasyonel aktiviteler bireylerin gündelik işlerindeki uyuşukluktan kurtulmalarına ve enerjilerini yenilemelerine yardımcı olabilir.	f	-	6	17	267	264	4,42	0,60
		%	-	1,1	3,1	48,2	47,7		
	8. Rekreasyonel aktivitelere katılım bireylerin zihinsel sıkıntılardan kurtularak rahatlamalarına yardımcı olabilir.	f	-	5	21	271	257	4,40	0,61
		%	-	0,9	3,8	48,9	46,4		
9. Rekreasyonel aktivitelere katılım bireylere (psikolojik açıdan daha iyi bir durum) hoş bir ruh hali sağlayabilir.	f	-	5	23	243	283	4,45	0,62	
	%	-	0,9	4,2	43,9	51,1			
10. Bireyler rekreasyonel aktivitelere katılarak yeteneklerinin farkına varabilirler.	f	1	14	52	274	213	4,23	0,73	
	%	0,2	2,5	9,4	49,5	38,4			

Tablo 2'nin devamı

Sosyal Fayda ($\bar{x}=3,91$; s. s.=0,62)	11. Rekreatyonel aktivitelere katılım bireylerin potansiyel yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.	f	2	6	53	303	190	4,21	0,68
		%	0,4	1,1	9,6	54,7	34,3		
	12. Rekreatyonel aktiviteler bireylerin, yaşamlarından ve işlerinden daha fazla zevk almalarına yardımcı olabilir.	f	-	9	41	306	198	4,25	0,65
		%	-	1,6	7,4	55,2	35,7		
	15. Rekreatyonel aktiviteler vasıtasıyla, yeni deneyim ve bilgiler kazanılabilir.	f	-	7	27	273	247	4,37	0,63
		%	-	1,3	4,9	49,3	44,6		
	16. Rekreatyonel aktiviteler bireylerin arkadaşları ile olan ilişkilerini geliştirebilir.	f	-	10	48	279	217	4,26	0,69
		%	-	1,8	8,7	50,4	39,2		
	18. Rekreatyonel aktiviteler bireylerin iş birliği/takım çalışması kurmalarına yardımcı olabilir.	f	2	9	48	309	186	4,20	0,69
		%	0,4	1,6	8,7	55,8	33,6		
	19. Rekreatyonel aktiviteler bireylerin sosyal ilişkilerini geliştirmelerine ve yeni arkadaş edinmelerine yardımcı olabilir.	f	-	6	33	274	241	4,35	0,64
		%	-	1,1	6,0	49,5	43,5		
	13. Rekreatyonel aktiviteler vasıtasıyla bireyler, sorunlarıyla baş edebilmek için aktif kişilik geliştirebilirler.	f	2	15	87	298	152	4,05	0,75
		%	0,4	2,7	15,7	53,8	27,4		
14. Rekreatyonel aktiviteler bireylerin bağımsız kişilik geliştirmelerine yardımcı olabilir.	f	2	17	89	288	158	4,05	0,77	
	%	0,4	3,1	16,1	52,0	28,5			
17. Rekreatyonel aktiviteler aile uyumunu artırabilir.	f	1	31	133	240	149	3,91	0,86	
	%	0,2	5,6	24,0	43,3	26,9			
20. Rekreatyonel aktivitelere katılan birey, diğer katılımcıların güvenini kazanabilir.	f	2	33	116	272	131	3,89	0,84	
	%	0,4	6,0	20,9	49,1	23,6			
21. Rekreatyonel aktivitelere katılan birey, diğer katılımcıların desteğini kazanabilir.	f	2	16	122	290	124	3,93	0,76	
	%	0,4	2,9	22,0	52,3	22,4			
22. Rekreatyonel aktivitelere katılan birey, diğer katılımcıların farklı duygularını anlayabilir.	f	4	33	137	265	115	3,81	0,85	
	%	0,7	6,0	24,7	47,8	20,8			
23. Rekreatyonel aktivitelere katılımı birey, düşünce ve fikirlerini diğer katılımcılarla rahatça paylaşabilir.	f	3	41	152	261	97	3,73	0,85	
	%	0,5	7,4	27,4	47,1	17,5			
24. Rekreatyonel aktiviteler bireyin ailesi ile olan ilişkilerin gelişimine yardımcı olabilir.	f	3	24	132	275	120	3,87	0,81	
	%	0,5	4,3	23,8	49,6	21,7			

Araştırmaya katılan eylemli turist rehberlerinin başarıma ihtiyacı düzeylerine yönelik betimsel istatistikler Tablo 3.'te detaylı olarak yer almaktadır. Tablo 3. incelendiğinde eylemli turist rehberlerinin genel başarıma ihtiyacı düzeylerinin aritmetik ortalamasının 3,80 olduğu görülmektedir. Başarıma ihtiyacı boyutlarında 4,29 ortalamaya başarı ihtiyacı boyutu, en yüksek aritmetik ortalamaya sahip boyuttur. Başarı ihtiyacı boyutunu, 3,95 aritmetik ortalamayla ilişki kurma ihtiyacı boyutu takip etmektedir. En düşük aritmetik ortalamaya sahip boyut 3,08 ortalamaya güç ihtiyacı boyutudur. Eylemli turist rehberlerinin, başarı ihtiyacı boyutu ifadelerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade 4,69 aritmetik ortalamayla "Başladığım işi en iyi şekilde bitirmeyi amaçlarım." ifadesidir. Katılımcıların, başarı ihtiyacı boyutu ifadelerinde en az düzeyde katılım gösterdikleri ifade 3,86 aritmetik ortalamayla "Problemlere kişisel olarak çözüm bulmayı gerektiren durumları tercih ederim." ifadesidir. Eylemli turist rehberlerinin ilişki kurma ihtiyacı boyutu ifadelerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade 4,45 aritmetik ortalamayla "Başkalarının sorunlarını çözdüğümde kendimi çok mutlu hissederim." ifadesidir. Katılımcıların, ilişki kurma ihtiyacı boyutu ifadelerinde en az düzeyde katılım gösterdikleri ifade 3,36 aritmetik ortalamayla "İnsanlar tarafından sevilen bir kişi olmak için çaba harcarım." ifadesidir.

Eylemli turist rehberlerinin güç ihtiyacı boyutu ifadelerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifade 3,66 aritmetik ortalamayla "İnsanları ve faaliyetleri etkileyip kontrol etmek isterim." ifadesidir. Katılımcıların, güç ihtiyacı boyutu ifadelerinde en az düzeyde katılım gösterdikleri ifade ise 2,38 aritmetik ortalamayla "Çalışma arkadaşlarıma üstünlük sağlamak büyük zevk alırım." ifadesidir.

Tablo 3: Katılımcıların başarma ihtiyacı düzeylerine yönelik bulgular (n=554)

Boyutlar	Başarma İhtiyacı ($\bar{x}=3,80$; s.s.=0,50)	Dağılım	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	$\bar{x}$	s.s.				
		f	%	f	%	f	%			f	%		
Başarı İhtiyacı ($\bar{x}=4,29$; s.s.=0,49)	1. Problemlere kişisel olarak çözüm bulmayı gerektiren durumları tercih ederim.	f 8	1,4	43	7,8	80	14,4	307	55,4	116	20,9	3,86	0,88
	3. Başladığım işi en iyi şekilde bitirmeyi amaçlarım.	f -	-	1	0,2	11	2,0	144	26,0	398	71,8	4,69	0,51
	4. İşimi her zaman çalışma arkadaşlarımdan daha iyi yapmak için çaba harcarım.	f 10	1,8	54	9,7	72	13,0	227	41,0	191	34,5	3,96	1,01
	5. Sınırlarımı zorlayan bir görevi başarı ile yerine getirmek beni mutlu eder.	f -	-	3	0,5	10	1,8	182	32,9	359	64,8	4,61	0,55
	6. İşimi iyi yapıp yapmadığım konusunda kesin ve açık geri bildirim almak isterim.	f 2	0,4	18	3,2	38	6,9	223	40,3	273	49,3	4,34	0,77
	7. İnsanlarla çabuk kaynaşırım, samimi ilişkileri kurmakta zorlanmam.	f 1	0,2	27	4,9	66	11,9	219	39,5	241	43,5	4,21	0,84
İlişki Kurma İhtiyacı ($\bar{x}=3,95$; s.s.=0,57)	8. İnsanlar tarafından sevilen bir kişi olmak için çaba harcarım.	f 27	4,9	138	24,9	97	17,5	190	34,3	102	18,4	3,36	1,18
	9. Başkalarının duygularına çok önem veririm.	f 5	0,9	50	9,0	96	17,3	254	45,8	149	26,9	3,88	0,93
	10. İş arkadaşlarımla iş dışında da görüşmeye ve sosyal aktivitelerde bulunmaya çalışırım.	f 7	1,3	38	6,9	71	12,8	308	55,6	130	23,5	3,93	0,86
	11. Başkalarının sorunlarını çözdüğümde kendimi çok mutlu hissederim.	f -	-	9	1,6	18	3,2	241	43,5	286	51,6	4,45	0,64
	12. Grup elemanı olarak kabul görmek çok hoşuma gider.	f 4	0,7	32	5,8	93	16,8	285	51,4	140	25,3	3,94	0,84
	13. Başkalarını ikna edebilmek benim için çok önemlidir.	f 7	1,3	54	9,7	97	17,5	224	40,4	172	31,0	3,90	0,99
Güç İhtiyacı ($\bar{x}=3,08$; s.s.=0,89)	14. İnsanları ve faaliyetleri etkileyip kontrol etmek isterim.	f 16	2,9	82	14,8	108	19,5	212	38,2	136	24,5	3,66	1,08
	15. Düşüncelerimi başkalarına kabul ettirmek konusunda ısrarcıyım.	f 80	14,4	222	40,1	128	23,1	81	14,6	43	7,8	2,61	1,13
	16. Başkaları üzerinde yetki sahibi olabileceğim pozisyonları tercih ederim.	f 41	7,4	161	29,1	126	22,7	147	26,5	79	14,3	3,11	1,18
	17. Grubun elemanlarından biri olmaksızın, grubun lideri olmak ve grubu yönlendirmek isterim.	f 19	3,4	84	15,2	111	20,0	198	35,7	142	25,6	3,64	1,11
	18. Çalışma arkadaşlarıma üstünlük sağlamak büyük zevk alırım.	f 135	24,4	218	39,4	99	17,9	54	9,7	48	8,7	2,38	1,20

Eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algıları ve boyutları ile başarıma ihtiyacı düzeyleri ve boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi uygulanmıştır. Söz konusu analizde ilişkinin kuvvetini ve yönünü gösteren korelasyon katsayısı (r), -1 ile +1 arasında bir değer almaktadır. Korelasyon katsayısı eksi değer alırsa değişkenler arasında ilişki “ters orantılı (negatif)”, artı değer alırsa değişkenler arasında ilişki “doğru orantılı (pozitif)” olarak nitelendirilmektedir (Durmuş ve diğ., 2016: 144). Değişkenler arasında ilişki düzeyi ise korelasyon katsayısı 0-0,29 arasında değer alırsa “düşük”, 0,30-0,64 arasında değer alırsa “orta”, 0,65-0,84 arasında değer alırsa “yüksek” ve 0,85-1 arasında değer alırsa “çok yüksek” olarak ifade edilmektedir (Ural ve Kılıç, 2013: 244). Araştırma kapsamında gerçekleştirilen korelasyon analizi Tablo 4.’te detaylı olarak sunulmaktadır.

Tablo 4: Katılımcıların rekreasyonel fayda algıları ve boyutları ile başarıma ihtiyacı düzeyleri ve boyutları arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon matrisi.

Değişkenler	Korelasyon Katsayısı / Anlamlılık / Belirlilik Katsayısı	Başarı İhtiyacı	İlişki Kurma İhtiyacı	Güç İhtiyacı	Başarma İhtiyacı
Fiziksel Fayda	r	0,274	0,241	0,099	0,242
	p	0,000**	0,000**	0,020*	0,000**
Psikolojik Fayda	r	0,326	0,311	0,084	0,282
	p	0,000**	0,000**	0,047*	0,000**
Sosyal Fayda	r	0,237	0,274	0,151	0,274
	p	0,000**	0,000**	0,000**	0,000**
Rekreasyonel Fayda	r	0,315	0,316	0,128	0,304
	p	0,000**	0,000**	0,003**	0,000**

** 0,01 düzeyinde anlamlıdır. *0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algıları ve boyutları ile başarıma ihtiyacı düzeyleri ve boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde (Tablo 4.) her boyutta değişik düzeylerde de olsa anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların genel rekreasyonel fayda algıları ile genel başarıma ihtiyacı düzeyleri arasında ise pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (r=0,304).

Eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algıları ile başarıma ihtiyacı düzeyleri arasındaki ilişkinin matematiksel bir model ile ifade edilmesine yönelik basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 5.’te gösterilmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların başarıma ihtiyacı düzeyleri (bağımlı değişken) ve rekreasyonel fayda algıları (bağımsız değişken) arasındaki ilişkiye yönelik basit doğrusal regresyon modeli şu şekildedir:

$$\text{Başarma ihtiyacı} = 2,473 + 0,319 \cdot \text{RF}$$

Tablo 5: Katılımcıların rekreasyonel fayda algıları ile başarıma ihtiyacı düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik basit doğrusal regresyon analizi

Bağımsız Değişkenler	Katsayı (b _i)	Standart Hata S(b _i)	t	Anlamlılık (p)	Belirlilik Katsayısı (R ²)	ANOVA
Sabit	2,473	0,178	13,860	0,000*	0,091	F= 56,151 p=0,000*
Rekreasyonel Fayda (RF)	0,319	0,043	7,493	0,000*		

*p<0,05

Tablo 5.'te yer alan değerler, katılımcıların rekreasyonel fayda algılarının başarma ihtiyacı düzeyleri üzerindeki etkisini tespit etmek amacı ile gerçekleştirilen modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($F=56,151$; $p<0,05$). Rekreasyonel fayda algısı katılımcıların başarma ihtiyacı düzeylerine pozitif yönlü olarak etki etmektedir.

Belirlilik katsayısı dikkate alındığında ($R^2=0,091$), eylemli turist rehberlerinin başarma ihtiyacı düzeyleri üzerindeki değişimin %9,1'inin katılımcıların rekreasyonel fayda algılarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle rekreasyonel faydanın (bağımsız değişken), başarma ihtiyacını (bağımlı değişken) açıklama oranı %9,1'dir. Elde edilen bu bilgiler doğrultusunda araştırma kapsamında geliştirilen "H1: Eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algılarının başarma ihtiyacı düzeylerine pozitif yönlü anlamlı bir etkisi vardır." temel hipotezi kabul edilmiştir.

5. Sonuç

Bu çalışma, eylemli turist rehberlerinin rekreasyonel fayda algılarının başarma ihtiyacı düzeylerine olan etkisini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda Türkiye'deki eylemli turist rehberlerinden anket yöntemi kullanılarak 577 anket toplanmış olup geçerli kabul edilen 554 anket değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Veriler incelendiğinde en fazla katılımcının; erkek (%74), 34-41 yaş arası (%36,5), bekâr (%51,6), lisans mezunu (%59,9), meslekte 1-5 yıl arası görev yapan (%32,3) ve herhangi bir acentaya bağlı olmadan çalışan (%86,8) bireylerden oluştuğu tespit edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun çalışma kartında yazan dil ya da dillerden biri İngilizce (%83)'dir. Turist rehberleri ile ilgili gerçekleştirilen birçok çalışmada da (Polat, 2001; Koroğlu, 2011; Güzel ve diğ., 2014; Güzel ve Koroğlu, 2015; Erkol, 2015) İngilizce dili, turist rehberlerinin sahip olduğu diller arasında ilk sırada yer almaktadır. İngilizce dilinin dünyada en çok kullanılan dil olması ve diğer dillere oranla Türk eğitim sisteminde uzun yıllardır eğitim programlarında yer alması, söz konusu sonucun nedenleri arasında olduğu düşünülmektedir. İngilizce dilindeki yoğunluğun yarattığı/yaratabileceği sorunları engellemek için turist rehberi adaylarının talep olan nadir dillere ya da rehber sayısının az olduğu diğer dillere yönlendirilmesi ve eğitim programlarının bu doğrultuda düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Veriler incelendiğinde en fazla katılımcının; mesleki rehberlik eğitimini lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardan aldığı (%40,1), mesleğinden memnun ve çok memnun olduğu (%79,6) ve rehberlik dışında ek bir işte çalışmadığı (%56,9) tespit edilmiştir. Turist rehberleri COVID-19 sürecinde ekonomik, sosyal ve psikolojik yönden olumsuz etkilenmiştir (Düzgün ve Kurt, 2020: 31; Özkan ve Yeşildağ, 2021: 1612). Demirel İli ve diğ. (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, turist rehberlerinin pandemi döneminde mesleklerinden memnun olmadıkları ve pandemi sürecinin performansları üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın Bayhan ve Saldamlı (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, araştırmaya katılan turist rehberlerinin yarısından fazlasının COVID-19 salgını sonrasında başka bir meslek icra etmeyi düşünmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yazarlar tarafından bu sonuç, turist rehberlerinin mesleklerine bağlı ve mesleklerinden memnun oldukları şeklinde yorumlanmıştır (Bayhan ve Saldamlı, 2022: 1151). Bu çalışmada da katılımcıların çoğunun ek bir işte çalışmamasının nedeni, çalışmanın diğer bulguları olan bağımsız çalışmayı tercih etmeleri ve meslekten memnun ve hatta çok memnun olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan eylemli turist rehberlerinin genel rekreasyonel fayda algılarının oldukça yüksek olduğu ($\bar{x}=4,15$) tespit edilmiştir. Katılımcıların psikolojik fayda algılarının, fiziksel ve sosyal fayda algılarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum katılımcıların boş zamanlarında katılım gösterdikleri rekreatif etkinliklerden

daha çok psikolojik olarak fayda sağladıklarını göstermektedir. Psikolojik faydayı sırasıyla fiziksel fayda ve sosyal fayda takip etmiştir. Karaküçük ve diğ. (2019), rekreasyonel fayda ölçeğini 294 oryantiring sporcuya uygulamış ve çalışmada fiziksel boyut en yüksek, psikolojik boyut ise en düşük fayda puanına sahip boyut olmuştur. Ertüzün ve diğ. (2020) ise rekreasyonel fayda ölçeğini Konya ilinde spor merkezine üye 489 kişiye uygulamış ve çalışmada, sosyal fayda boyutunun en yüksek, fiziksel fayda boyutunun ise en düşük ortalama puanına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eylemli turist rehberlerinin genel başarıma ihtiyacı düzeylerinin yükseğe yakın olduğu ($\bar{x}=3,80$) tespit edilmiştir. Katılımcıların başarı ihtiyacı düzeylerinin, ilişki kurma ve güç ihtiyacı düzeylerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başarı ihtiyacını sırasıyla ilişki kurma ihtiyacı ve güç ihtiyacı takip etmiştir. Bu bağlamda turist rehberlerinin öncelikle başarı ihtiyaçlarının karşılanması oldukça önemlidir. Özellikle bir işletmeye bağlı çalışan turist rehberlerine turu başarılı bir şekilde tamamlamasını sağlayacak imkânlar eksiksiz sunulmalı, tur sonrasında turistlerden alınan geri bildirimler turist rehberi ile paylaşılmalı, tur programı hazırlarken turist rehberinden fikir alınarak sürecin içerisine dâhil edilmeli ve yeri geldiğinde zorlayıcı turlara gönderilerek başarıma duygusu kazandırılmalıdır.

Gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucuna göre genel rekreasyonel fayda ile genel başarıma ihtiyacı arasında pozitif, orta düzeyde ($r=0,304$) bir ilişki belirlenmiştir. Buna göre rekreasyonel fayda algıları olumlu yönde artış gösterdikçe katılımcıların başarıma ihtiyacı düzeyleri de artmaktadır.

Katılımcıların rekreasyonel fayda algılarının başarıma ihtiyacı düzeylerine etkisini tespit etmek amacıyla ile gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon modelinin ise anlamlı olduğu ($F=56,151$; $p<0,05$) tespit edilmiştir. Eylemli turist rehberlerinin başarıma ihtiyacı düzeyleri üzerindeki değişimin %9,1'inin ($R^2=0,091$) rekreasyonel fayda algılarından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle katılımcıların rekreasyonel fayda algısı, başarıma ihtiyacı düzeylerine pozitif yönlü olarak etki etmektedir.

Yukarıda bahsedilen bilgiler ışığında turist rehberliği eğitimi verilen kurumlarda rekreasyonla ilgili derslerin eğitim programlarında yer alması/daha fazla yer verilmesi turist rehberlerinin boş zamanlarını daha verimli değerlendirmelerini sağlayabilir. Bağımsız çalışan turist rehberleri, boş zamanlarını etkin bir şekilde kullanarak genel fayda algılarını artırabilir. Seyahat acentalarına bağlı çalışan turist rehberlerine de çalıştığı işletme tarafından sosyal haklar tanınabilir ve rehberlerin rekreatif etkinliklere katılması teşvik edilebilir. Seyahat acentaları tarafından iş yeri rekreasyon faaliyetlerine yönelik düzenlemeler yapılabilir. Örneğin, iş yerlerinde dinlenme ve oyun odaları, spor salonları ve kütüphane gibi imkânlar oluşturularak turist rehberlerine sunulabilir. Ayrıca düşük sezonda turist rehberlerinin hem boş zamanlarını değerlendirmeleri hem de mesleki açıdan gelişmeleri için farklı tur rotalarına teşvik gezileri düzenlenebilir.

Araştırma, turizm faaliyetlerinin serbest ancak COVID-19 pandemisine yönelik kısıtlamaların devam ettiği süreçte gerçekleştirilmiştir. Pandeminin etkilerinin bitmesiyle birlikte benzer araştırmalar yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir. Gelecek çalışmalarda rehberlerin motivasyonu üzerinde hangi rekreasyon etkinliklerinin etkili olduğuna yönelik bir araştırma gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda başarıma ihtiyacı düzeyini etkileyen diğer unsurların tespit edilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Araştırma turizm sektöründeki diğer paydaşlara da uygulanarak ulaşılabilecek olan sonuçlar karşılaştırılabilir.

6. Kaynakça

- Ak, M. O. (2020). *Yaş Kuşaklarının Rekreasyon Etkinliklerine Bakışı*, Ankara: Nobel.
- Akgül, B. M., Ertüzün, E. ve Karaküçük, S. (2018). "Leisure Benefit Scale: A Study of Validity and Reliability", *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23 (1), ss. 25-34.
- Akyüz, H. (2020). "Rekreasyon Bölümü Öğrencilerinin Rekreasyon Fayda ve Yaşam Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Turkish Studies – Social*, 15 (5), ss. 2323-2336.
- Altman, S., Valenzi, E. ve Hodgetts, R. M. (1985). *Organizational Behavior: Theory and Practice*, USA: Academic Press, Inc.
- Altunöz, Ö. ve Kavlak, H. T. (2021). "Rekreasyon ve Rekreasyon ile İlişkili Kavramlar", İçinde S. Meriç (Editör), *Rekreasyon Sosyolojisi*, ss. 1-20, Ankara: Nobel.
- Ardahan, F. ve Yerlisu Lapa, T. (2011). "Açık Alan Rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporunu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (1), ss. 1327-1341.
- Ardahan, F., Turgut, T. ve Kaplan Kalkan, A. (2016). "Serbest Zaman ve Rekreasyon", İçinde F. Ardahan (Editör), *Her Yönüyle Rekreasyon*, ss. 1-118, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Arslan, S. (2013). *(Yetişkin Eğitimi Bakış Açısıyla) Serbest Zaman-Rekreasyon ve Serbest Zaman Eğitimi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Atasoy, B. ve Türkay, O. (2022). "Rekreasyonel Davranış", İçinde B. Eryılmaz (Editör), *Rekreasyon Kavram ve Uygulamalar*, ss. 22-44, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2012). *Turizm ve Rekabet*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Barutçugil, İ. (2004). *Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi*, İstanbul: Kariyer Yayınları.
- Bayhan, İ. ve Saldamlı, A. (2022). "Turist Rehberlerinin Covid-19 Sürecindeki Tükenmişlik Düzeylerinin İşten Ayrılma Niyetlerine Etkisi", *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (3), ss. 1142-1154.
- Beltekin, E. (2019). *Lider-Üye Etkileşim Algısı ve Bireysel Performans: İşe Yönelik Motivasyonun Aracılık Rolü*, Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Broadhurst, R. (2001). *Managing Environment for Leisure and Recreation*, USA: Routledge.
- Butler, G. D. (1940). *Introduction to Community Recreation*, USA: McGraw-Hill Book Company.
- Can, H. (1985). *Başarı Güdüsü ve Yönetimsel Başarı*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları No 12.
- Can, H., Aşan Azizoğlu, Ö. ve Miski Aydın, E. (2011). *Organizasyon ve Yönetim*, 8. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ceylan, U. (2021). "Turist Rehberlerinin Mesleki Motivasyonlarına Tur Üyelerinin Yanlış Davranışlarının Etkisi", *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), ss. 39-49.
- Çetinkaya, Ö. ve İstanbullu Dinçer, F. (2021). "Covid-19 Sürecinde Turist Rehberlerinin Çalışma Motivasyonları ve Yaşam Doyumlarının Analizi", *Turist Rehberliği Dergisi*, 4 (1), ss. 19-32.
- Çokal, Z. ve Yılmaz, İ. (2020). "Turist Rehberinin Performansının Destinasyon İmajına Etkisinde Etik Davranışların Rolü", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15 (2), ss. 493-518.
- Çoruh, Y. (2013), *Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel İli, N., Çokal, Z. ve Keskin, B. (2022). "The Effect of the Pandemic on the Performance of Tourist Guides and the Practice of Their Professions: A

- Qualitative Study in the Cappadocia Region”, *Journal of Social Sciences of Mus Alparslan University*, 10 (1), ss. 57-70.
- Dirlik, R. ve Köroğlu, Ö. (2021). “Açık Alan Rekreasyon Faaliyetlerinin Yaşam Doyumuna Etkisi”, *Journal of Recreation and Tourism Research*, 8 (1), ss. 48-72.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2016). *Sosyal Bilimlerde SPSS’le Veri Analizi*, 6. Baskı, İstanbul: Beta.
- Düzgün, E. ve Kurt, A. (2020). “Covid-19 (Koronavirüs) Salgınının Turist Rehberleri Üzerindeki Etkileri: Ankara Turist Rehberleri Odası Örneği”, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (23), ss. 18-38.
- Erkol, G. (2015). *Mobbing ve Motivasyon Arasındaki İlişki: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Erkol Bayram, G. (2017). “Motivasyonun Demografik ve Mesleki Özelliklere Göre Farklılaşması: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma”, *Journal of Yasar University*, 12 (48), ss. 257-271.
- Erkol Bayram, G. (2019). “Turist Rehberlerinde Duygusal Zekâ, Motivasyon, Performans İlişkisi”, *Turizm Akademik Dergisi*, 6 (2), ss. 43-59.
- Ertüzün, E., Hadi, G. ve Fidan, E. (2020). “Spor Merkezine Üye Bireylerin Rekreasyon Fayda Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11 (3), ss. 221-230.
- Eskiler, E., Yıldız, Y. ve Ayhan, C. (2019). “The Effect of Leisure Benefits on Leisure Satisfaction: Extreme Sports”, *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21 (1), ss. 16-20.
- Genç, N. (2007). *Yönetim ve Organizasyon: Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., Donnelly, J. H. (Jr) ve Konopaske, R. (2012). *Organizations, Behavior, Structure, Processes*, Fourteenth Edition, United States: McGraw-Hill Companies.
- Günay Aktaş, S. (2016). “Serbest Zaman, Seyahat ve Turizm”, İçinde S. Günay Aktaş (Editör), *Turizm Coğrafyası*, ss. 2-36, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güneş, S. G. (2021). “Boş Zaman, Rekreasyon ve Turizm: Kavramsal Çerçeve”, İçinde S. G. Güneş ve F. Varol (Editörler), *Rekreasyon (Disiplinlerarası Yaklaşım ve Örnek Olaylar)*, ss. 1-30, Ankara: Nobel Yayın.
- Güzel, F. Ö. ve Köroğlu, Ö. (2015). “Turist Rehberlerinin Mesleklerine Yönelik Pozitif ve Negatif Yönlü Algılarının İçerik Analizi Yöntemi ile Belirlenmesi”, *C.U. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16 (1), ss. 155-174.
- Güzel, F. Ö., Türker, A. ve Şahin, İ. (2014). “Profesyonel Turist Rehberlerinin Algıladıkları Mesleki Engelleri Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Gazi Üniversite Turizm Fakültesi Dergisi*, 2, ss. 173-190.
- Hacıoğlu, N., Kılıç, A. ve Kılıç, S. N. (2018). “Turist Rehberlerinin Motivasyonunu Etkileyen Kişisel Özellikler ve Mesleğin Yapısal İş Özellikleri”, İçinde N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç ve H. Ulusoy Yıldırım (Editörler), *Turist Rehberliği Üzerine Güncel Araştırmalar*, ss. 550-569, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ivancevich, J. M., Konopaske, R. ve Matteson, M. T. (2014). *Organizational Behavior & Management*, Tenth Edition, New York: McGraw-Hill.
- Kaplan, A. ve Ardahan, F. (2013). “Doğa Sporları Yapan Bireylerin Profilleri, Doğa Sporunu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar: Antalya Örneği”, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (8), ss. 93-113.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme*, 6. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S., Ayyıldız Durhan, T., Akgül, B. M., Aksın, K. ve Özdemir, A. S. (2019). “Öryantiring Sporcularında Ekosentrik, Antroposentrik, Antipatik Yaklaşımların

- Rekreasyon Fayda ile İlişkisi", *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (3), ss. 1263-1288.
- Koçel, T. (2013). *İşletme Yöneticiliği*, 14. Baskı, İstanbul: Beta.
- Korkutata, A. (2022). "Rekreasyon ve Motivasyon", İçinde A. Korkutata ve E. Ö. Güven (Editörler), *Motivasyon İletişim Sağlık Boyutlarıyla Rekreasyon*, ss. 41-55, İstanbul: Efe Akademi Yayınları
- Koroğlu, Ö. (2010). "Turist Rehberlerinin Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi (SOID)*, 7 (4), ss. 19-32.
- Koroğlu, Ö. (2011). *İş Doyumu ve Motivasyon Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Performansla İlişkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Koroğlu, Ö. ve Avcıkurt, C. (2014). "Turist Rehberlerinin Motivasyonu ile Performansı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, ss. 45-60.
- Köz, S. ve Tanrıseven, G. (2022). "Turist Rehberlerinin Akademiye Geçme Motivasyonları ve İş Doyumları", *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), ss. 407-421.
- Lankford, S. V., Kowalski, C., Grybovich, O., Schuarte, G. ve Neal, L. L. (2007). "An Examination of the Benefits of Leisure and Recreation Opportunities to Residents of a Remote and Isolated Community: A Study of the Northwest Territories of Canada", *Journal of Research*, 182, ss. 19-23.
- Li, C.-L. ve Wang, C.-Y. (2012). "The Factors Affecting Life Satisfaction: Recreation Benefits and Quality of Life Perspectives", *Sports & Exercise Research*, 14 (4), ss. 407-418.
- Meyer, H. D., Brightbill, C. K. ve Sessoms, H. D. (1969). *Community Recreation, A Guide to Its Organization*, Fourth Edition, USA: Prentice-Hall.
- Mullins, L. J. (2007). *Management and Organisational Behaviour*, Eighth Edition, UK: Prentice Hall.
- Özkan, Ç. ve Yeşildağ, B. (2021). "Covid-19 Salgınının Turist Rehberliği Mesleği Üzerine Etkileri: Çanakkale Rehberler Odası Örneği", *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (3), ss. 1603-1615.
- Özmutaf, N. M. (2019). *Çağdaş Yönetici Nitelikleri ve Yönetmel Konular*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, 4. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Üstün, Ü. D. ve Aktaş Üstün, N. (2020). "Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Etkinliklerin Faydaları Hakkındaki Farkındalıklarının İncelenmesi", *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (S11), ss. 38-48.
- Polat, T. (2001). *Seyahat İşletmelerinde, Profesyonel Turist Rehberliği, Rehberlik Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Alan Araştırması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Prakash, M., Chowdhary, N. ve Kumar, S. (2010). "Becoming a Tour Guide: Analyzing the Motivations", *Revista de turism*, (9), ss. 5-13.
- Russell, R. V. ve Jamieson, L. M. (2008). *Leisure Program Planning and Delivery*, USA: Human Kinetics.
- Saçcan, M. (1986). *Rekreasyon ve Turizm*, İzmir: Cumhuriyet Basımevi.
- Schermerhorn, J. R. (Jr.) ve Bachrach, D. G. (2016). *Exploring Management*, Fifth Edition, United States of America: John Wiley & Sons, Inc.
- Semerci, A. S. (2005). *İş Motivasyonu ve Sonuçları: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nda Bir Uygulama*, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Ankara.

- Sevil, T. (2013). "Boş Zaman ve Rekreasyon: Kavram ve Özellikler", İçinde S. Kocaekşi (Editör), *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi*, 2. Baskı, ss. 2-25, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sökmen, A. (2013). *Örgütsel Davranış*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Şenel, G. (2011). *Stres Faktörlerinin İş Motivasyonuna Etkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Uygulama*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Şimşek, M. Ş., Çelik, A. ve Akgemci, T. (2014). *Davranış Bilimleri*, Konya: Eğitim Yayınevi.
- Tekin, A., Tekin, G. ve Çalışır, M. (2017). "Rekreasyonel Spor", İçinde S. Karaküçük, S. Kaya ve B. M. Akgül (Editörler), *Rekreasyon Bilimi 2*, ss. 3-37, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Torkildsen, G. (1994). *Leisure Management A to Z*, London: Longman.
- Tosun, C. ve Temizkan, R. (2004, 15-16 Nisan). *Türkiye'nin Dış Tanıtım ve Ülke İmajında Turist Rehberlerinin Rolü*, ss. 345-365, I. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, Balıkesir.
- Tozkoparan, G. (2012). "Motivasyon ve Motivasyon Teorileri, Motivasyonda Süreç Kuramları", İçinde C. Serinkan (Editör), *Liderlik ve Motivasyon Geleneksel ve Güncel Yaklaşımlar*, ss. 105-132, Ankara: Nobel.
- TUREB (2021). "Rehber İstatistikleri", <https://www.tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/09.04.2021>.
- Yayla, Ö. ve Güven, Y. (2019). "Rekreasyon ve Ekoloji", İçinde Ö. Yayla ve E. Karaçar (Editörler), *Rekreasyon Yönetimi (Güncel Animasyon Uygulamaları)*, ss. 27-56, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldız, S. M. (2017). *Örgütsel Davranış: Seçme Konular*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yorulmazer, S., Yorulmazer, G. ve Kasalak, M. A. (2020). "Rekreasyon ve Temalı Parklar", İçinde Y. Yağmur ve Ü. Gaberli (Editörler), *Rekreasyon: Tarihsel Gelişim, Teoriler, Farklı Alanlarla İlişkiler ve Güncel Gelişmeler*, ss. 37-63, Ankara: Nobel.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.	Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.
Teşekkür: Katkılarından dolayı hakemlere teşekkür ederiz.	Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.
Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.	Etik Kurul Onayı: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 24.03.2021 tarih ve 03 sayılı toplantı, Sayı: E-11054618-302.08.01-16449
Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.	